List 2. **NOVICE** Tečaj XXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 9. januarja 1867.

Cesarski patent od 2. januarja 1867,

veljaven za Česko, Dalmacijo, Galicijo in Vladimirijo s Krakovskim, Avstrijo pod in nad Anižo, Salcburško, Štajarsko, Koroško, Kranjsko, Bukovino, Moravsko, Šlesko, Tiroljsko, Predareljsko, Istro, Goriško in Gradiško, in za Trst z obmestjem Tržaškim.

MI FRANC JOŽEF PRVI,

po Božjej milosti cesar avstrijski; kralj ogerski in češki, dalmatinski, hrvaški, slavonski, gališki, vladimirski in ilirski; kralj jeruzalemski itd.; nadvojvoda avstrijski, véliki vojvoda toskanski in krakovski; vojvoda lotarinski, salcburški, štajarski, koroški, kranjski in bukovinski; véliki knez erdeljski; mejni grof moravski; vojvoda gornje-šleski in dolnje-šleski, modenski, parmski, piačenski in gvastalski, osvetimski in zatorski, tešinski, friulski, dobrovniški in zaderski; pokneženi grof habsburški in tiroljski, kiburški, goriški in gradiški; knez tridentinski in briksenski; mejni grof gornje-lužiški in dolnje-lužiški in istrski; grof hohenembški, feldkirhski, brgenški, sonenberški itd.; gospod tržaški, kotorski in na slovenski Meji; véliki vojvoda Vojvodine srbske itd. itd.

dajemo na znanje in poročamo:

Da se izravnajo nasprotja v pravnih zahtevah zastran ustavnih naprav cesarstva, napeljala je Naša vlada na podlogi patenta od 20. septembra 1865 razpravljanje z zastopniki dežel Naše ogerske krone.

Z ozirom na to, kako sedaj stojí to dogovarjanje, in v namenu, da bi se ta preimenitna naloga iz trdnega dna, na vse straní pravično in kolikor se koli dade hitro rešila, sklenili smo, na sodelovanje poklicati zastopnike Naših drugih kraljestev in dežel.

Dasi radi jemljemo v pomislek pravne menitve, ki vladajo v posameznih delih cesarstva, štejemo vendar za Svojo prvo in najsvetejšo dolžnost, pri tem kakor neprestopni cilj in mejnik imeti varni obstanek in skupno korist države vsegdar pred očmí.

Razmerja sedanjega časa in okolnosti, v kterih se nahaja cesarstvo, hočejo enako neogibno, da se razprave o ustavi doženó v kolikor je le mogoče kratki dôbi in da se tedaj različne pravne menitve in zahteve kraljestev in dežel, ki se ne štejejo k ogerskej kroni, poravnajo v vkupnem zboru, držeč se vsegdar tega vodila, da veljá državni obstanek utrditi.

Trdo držanje formalnega stajališča, s kterega bi se pri delu pomiritve gledalo samo in edino na način ravnanja, oviralo bi rešitev te naloge, pripravilo bi v resno nevarnost načelo konštitucijonalno, — ktero zagotoviti in za prihodnjost obvarovati Naša je trdna volja, — ter stavilo konečnej uredbi notranjih državnopravnih razmer tehtne zadržke tako, da bi se nevarnosti, ktere žugajo vsemu cesarstvu, s tem še povišale, ne pa pregnale.

Spoznavši toraj za dobro, poklicati zastopnike omenjenih kraljestev in dežel na izreden zbor državni ter raztegniti ta poklic tudi na Našo zbornico gospôsko, hočemo in želimo ozir na pravice, ki so se pridobile po večletnem delanji zastopnikov teh dežel na podlogi postave o državnem zboru od 26. februarja 1861, zediniti s pripoznanjem pravice, ktero Naš diplom od 20. oktobra 1860 dodeljuje deželnim zborom, da se pri vprašanjih vkupnega interesa iz njih pošiljajo zastopniki.

Volja Naša je, da število zastopnikov, ki se imajo poslati iz vsake dežele, bodi enako številu, ktero ustanovljuje postava o zastopu cesarstva, in da se opustí dajanje napotkov. Silna potreba, da se pospeši delo izravnanja, veleva ogibati se vsake ovire.

Zastran javnosti séj in zastran tega, kako naj občite ena z drugo v opravilih obe zbornici, kterima postaviti prvosednika in prvosednikov namestnike Si pridržujemo, kakor tudi gledé na pravico Naših ministrov in glavarjev osrednjih oblasti, deležiti se posvetovanja, veljalo bode, kar velevate postavi od 26. februarja in 31. julija 1861.

Ker se šestletno razdobje, na ktero so izvoljeni deželni zbori, že bliža svojemu koncu, in ker želimo, da bi narodi Naši pri toliko imenitnej nalogi na novo izvrševali pravico volitve, vzvidelo se Nam je, zapovedati novo volitev deželnih zbornikov.

Zanašaje se tedaj na požrtvovavno domoljubje Svojih narodov in pričakovaje, da se bodo z ozirom na resnobne okolnosti dragovoljno posebni interesi umaknili edinemu velikemu cilju, namreč: skupno cesarstvo braniti in zaklanjati v tem, česar mu je k životju neogibno potreba, — ukazujemo, zaslišavši Svoje ministersko svetovavstvo, tako:

Člen I. Deželni zbori: češki, dalmatinski, Galicije in Vladimirije s Krakovskim, Avstrije pod in nad Anižo, salcburški, štajarski, koroški, kranjski, bukovinski, moravski, šleski, tiroljski, predareljski, isterski, goriški in gradiški so razpuščeni.

Člen II. Napravijo naj se brez odloga nove volitve za te deželne zbore.

Člen III. Deželni zbori na novo izvoljeni in pa mestno svetovavstvo tržaško poklicani so na 11. dan februarja meseca t. l. v svoja postavna zbirališča.

Člen IV. Sklicani zbori deželni in tržaško-mestno svetovavstvo naj ne prejmejo druge predloge in oziroma drugega dela razen edinega tega, da se jim priobči ta Naš cesarski patent z naročilom vred, naj volijo poslance za izredni državni zbor.

Člen V. Izredni zbor državni sklicuje se na 25. dan februarja t. l. v Naše glavno in prestolno mesto na Dunaj.

Člen VI. Posvetovati se o ustavnem vprašanji bodi edina reč, s ktero bode ta izredni državni zbor imel delo.

Dano v Našem glavnem in prestolnem mestu na Dunaji druzega dné meseca januarja v letu tisoč osem sto šestdeset sedem, Našega cesarjevanja devetnajstem.

Franc Jožef l. r. (L. S.)

Beust l. r. **Belcredi** l. r. **Larisch** l. r. **Komers** l. r. **Wüllerstorf** l. r. **John** l. r. M. L.

Po najvišem povelji:
Vitez **Bernard Meyer** l. r.

Nove volitve za deželni zbor.

Ravno razglašeni cesarski patent od 2. dne t. m. ukazuje nove volitve za deželni zbor.

Te volitve so za našo deželo, naš narod in za celo cesarstvo neizrečeno važne. Zakaj prva naloga novega deželnega zbora bo ta, da voli poslance za državni svèt na Dunaji, kteri ima po volji cesarjevi izreči se, kako bo Avstrija vprihodnje uravnana; kakošna bo avstrijska državna ustava (konštitucija). Zdaj se ima odločiti: ali dobimo ustavo, ki daje vsem narodom enako svobodo in enake pravice, ali da obveljá dvalizem, ki nam grozí državo na dvoje razcepiti, ter nas Slovane podvreči nemški in magjarski sili. — To je prva in glavna pomemba novih volitev.

Pa ravno tako važne so te volitve tudi posebej za našo deželo. Zakaj deželni zbor je gospodar vsega deželnega premoženja, in sklepa priklade k davkom (fronkom) za gruntno odškodovanje in druge deželne potrebe; on skrbí za povzdigo kmetijstva, obrtnijstva in kupčije; on daje in preminja deželne postave, izmed kterih omenimo le občinsko, potem cestno, potem postavo, kako se trdijo in popravljajo cerkve in cerkvena poslopja; on ima precejšnje pravice do šol in šolskega poduka; on ima pravico in dolžnost, da v vseh važnih, deželo zadevajočih rečeh vladi svete in pritožbe podaja; on se ima pognati, da se deželi ohrani premoženje, ali, kakor na Kranjskem, nekdaj po državi ji odvzeto (inkamerirano) povrne; da se preveliki davki znižajo; in sploh, da se napake, naj so vladne ali vladinih služabnikov, odpravijo; od njega slednjič pričakujemo, da nam želje in potrebe zastran narodne ravnavopravnosti izpolni.

Zastran znižanja davkov je kranjski deželni zbor že dozdaj toliko opravil, da se konec vsacega leta tistim gruntnim posestnikom, ki so zavolj preobloženja ali druzih stisk z davkom na dolg, ali vès ali vsaj nekaj davka odpiše. Tako se je za 1864. leto 45.441 gold., za 1865. leto pa 149.277 gold. za celo Kranjsko odpisalo. In tako se bo odsihmal vsako leto odpisovalo.

Iz tega lahko presodimo, kako silno velika in važna je naloga deželnega zbora; pa kako velika in imenitna je tudi dolžnost deželnih poslancev.

Pomniti je pa tudi še, da deželni zbor, ki se zdaj izvoli, bo veljal spet šest let; toraj, kakor si zdaj posteljemo, tako bomo morali ležati celih šest let.

Zato nam ljubezen do domovine, do naroda, do cesarstva in naša lastna korist zapoveduje, da zdaj napnemo vse močí, da si prave možé za svoje poslance izberemo.

Deželni poslanec mora biti ne samo mož pošten, ampak tudi trdnega značaja, rodoljuben, izveden, neodvisen, srčán, ki se ne bojí nobene zamere, ki se upa resnico vsakemu, tedaj tudi vladi v obraz povedati.

Na vso moč je tedaj paziti, da tukaj pravo zadenemo. Zatoraj premislite na tanko, dragi rojaki, koga si izvolite. Kdor se vam ponuja, poprašajte na tanko, kakošno je njegovo prejšnje življenje in delovanje. Ne verjemite mu, če se vam je še le zdaj začel prilizovati, pred je bil pa ves drugačen. Kogar ne poznate, tam poslušajte svèt tacih mož, ki jih že po djanji poznate, da so naši deželi in našemu narodu resnični prijatelji. Posebno pa poslušajte tiste možé, ki so že v dozdanjem deželnem zboru djansko pokazali, da hočejo in znajo vašo in deželno korist braniti in zagovarjati. Nikar ne volite tega ali unega samo za to, da bi se komu prikupili; ali da bi se komu ne zamerili. To bi bil greh proti sebi samim in proti deželi. Pri volitvah se ni treba nikogar bati, razun edinega Boga in svoje vestí.

Da se nam volitve po volji izvršé, treba je nevtrudno delati, ljudstvo učiti in voditi, ter od krivih, zapeljivih misli odvračati ga.

V ta namen bodi prva skrb ta, da v vsakem kraji domorodci vkup stopijo in se posvetujejo, kaj storiti, kako ravnati, do kterih mož se obrniti; kteri prevzame to, kteri uno delo, potem pa srčno in brez odlašanja začeti.

Treba je dobro vedeti, kaj ljudjé mislijo, da jih je moči v dobrem potrditi, v krivem pa popraviti.

V mestih in trgih, ki posebej volijo, volijo občinski volilci naravnost deželnega poslanca; po kmetih se pa volijo in sicer v vsaki občini najpred izbiralci (Wahlmänner) in še le ti izberó deželnega poslanca.

Zato je treba na kmetih skrbeti, da se že za izbiralce pravi možje volijo; zakaj če so ti napačni, je potlej pri njih težko kaj opraviti.

Dobro tedaj pazite, domorodci, da se za izbiralce izvolijo pravi možaki, ki ne bodo tega ali unega metla, ampak ki imajo pamet in srce na pravem kraji. Prevdarite že naprej, ktere boste nasvetovali; in vi, kteri imate pravico voliti, pojte gotovo tudi sami k tem volitvam, ter glejte, da se pravo zadene.

Imena izbiralcev si zapišite, da se najdejo, če je pozneje treba kaj do njih obrniti se.

Podučujte ljudí, naj se udeležujejo vsi, kteri koli morejo, volitve; naj se nihče na druge ne zanaša, ampak sam naj storí svojo dolžnost. Večkrat en sam glas odloči, da je volitev dobra ali slaba. Posebno izbiralcem, kadar bodo izvoljeni, prigovarjajte, naj pridejo vsi, kadar bo treba poslanca voliti.

Še to prosimo naše blage domorodce, da nam, zmenivši se med seboj in z ljudmí, pred ko mogoče oznanijo, kterega si ta ali uni kraj za poslanca želí, da ga bomo potem tudi očitno priporočili, in sploh da bomo v porazumljenji ravnali.

Vašim rokam, dragi rojaki, je zdaj izročeno delo, ki bo odločevalo o naši osodi, o naši prihodnosti. Ta misel vas navdihuj z energijo, srčnostjo, nevtrudljivostjo; in — Bog daj srečo!

Nove postave.

Prenaredba o nabiranji vojakov.

1. dan t. m. je prinesel dunajski vladni časnik zastran prenaredbe o nabiranji vojakov 3 novice. Ena zadeva načrt nove postave za vojaško službo, druga načrt nove postave za sklicano vojsko. Oboje je zdaj še le načrt, ki ga je cesar potrdil, pa ni še veljavna postava, ker ga imajo še popred zastopniki dežel odobriti. Jedro vse te prenaredbe je to, da v potrebi se ima vsak, kdor je telesno pripraven, na vojsko vzeti; izvzeti so le malokteri. Pa dozdaj, kakor smo rekli, to še ni postava.

Postava, že zdaj veljavna, pa je to, kar bomo na kratko tukaj povedali. Cesarski patent pravi, da silna potreba je, da se pomnoží vojaštvo; zato se rekrutna postava, 1858. leta oklicana, premení tako-le:

59 palcev (colov) mora meriti vsak novinec (rekrut). (Po prejšnji postavi je moral novinec 1. in 2. starosti najmanj 60 palcev meriti, 3. pa 61.)

Dolžnost za vstop v armado se okrajša na 3 leta. (Po poprejšnji postavi je nastopila ta dolžnost po dovršenem 20. letu starosti in je trpela 7 let.)

Vsi mladenči, vojaški službi podvrženi, 1., 2. in 3. starosti, to je, taki, ki so dopolnili 20., 21. in 22. leto, ako so za vojake pripravni, se brez izjeme vvrstujejo armadi. (Letos se kličejo v armado tisti, ki so bili rojeni leta 1844., 1845. in 1846.) Kamor je kdo, ali za pešca, konjika, topničarja itd. bolj pripraven, tje pride; kar je le mogoče, naj se spolni želja novincu, ako želí v to ali uno krdelo.

Kadar je v to ali uno vrsto dosti nabranih, se vsi ostali dajo v polk (regiment) dopolnitnega okraja, in potem, ko so se izločili tisti, kterim se ima po postavi odpust (urlavb) dati, se imajo uni, ki so bili v regiment dopolnitnega kraja vredjeni, po srečkanji (lozanji) odločiti za daljo službo v armadi, za vaje, ali pa za stanovitni odpust, dokler ne pride potreba, da se pokličejo v armado.

Služba v armadi je določena na 6 let v redovni službi (linii) in na 6 let v reservi; reserva pa se loči na dvojno: 3 leta spadajo v prvo, 3 leta pa v drugo reservo. Tisti vojaki, ki so v redovni službi in v prvi reservi, delajo prav za prav armado, ktera se armada za boj imenuje.

Ob času vojske se iz vojakov 2. reserve napravijo posebna krdela in poklic njih je, da služijo v posadkah (trdnjavah) cesarstva in grejo iz države le o potrebi.

Oženiti se ne sme, kdor je vojaščini podvržen, pa ni že 3. vrste starosti dovršil, to je, kdor ni že čez 22 let star. (Po poprešnji postavi se je smel ženiti, kdor je 2. vrsto, tedaj 21. leto dopolnil.)

(Konec prihodnjič.)

Podučne stvari.

Zavarovalnice življenja.

Zavarovalnica Gresham.

Že nekterekrat smo v našem listu razlagali korist tacih društev, ktere človeku zavarujejo življenje, ne da bi človek ne umrl, ker to vsak vé, da se smrti nobeden ne ubrani, ampak da ima kaj živeti, kadar si več prislužiti ne more, ali da nakloni svojim otrokom, kadar dorastejo in takrat nekoliko premoženja za pričetek kake obrtnije, za ženitev itd. potrebujejo, ali da po smrti njegovi zapuščena rodovina kaj dobí itd. Gledé na vse to in še druge načine zavarovanja se tedaj taka društva po pravici imenujejo zavarovalnice življenja.

Vès svet je dandanes poln tacih zavarovalnic in čedalje bolj se tudi pri nass poznava korist njihova, čeravno je še veliko ljudí, kterim so še popolnoma neznane. Al kdo se bo čudil temu, ako pomislimo, da se še zavarovalnice (asekuracije) ognja ne cenijo tako, kakor bi se ceniti imele! Tù in tam pogorí vas, pa žalibog! le malokdo je zavarovan. Še manj kakor pohištev pa je ljudí zavarovanih. Tù in tam umrje oče, pa zapustí vdovo in otročiče v nadlogah; ako bi si bil svoje dni nekoliko goldinarjev pritrgal za zavarovalnico, kako dobro bi to délo zapuščeni rodovini.

Al ne samo malopremožni, temuč tudi bolj premožni ljudje so zapisani v taka društva, dá! celó cesarji, kralji in drugi velikaši so vmes. Najbolj se vrednost tacih zavarovalnic spoznava na Angležkem že od starodavnih časov. In tukaj nahajamo posebno eno tacih zavarovalnic, ktera zavoljo trdne denarne podlage, zavoljo skrbnega gospodarstva in poštenega delovanja največ zaupanja ima, in to je družtvo, ki se imenuje zavarovalnica Gresham, o kteri so „Novice“ že govorile. Naj danes zopet nekoliko povemo o njej.

Od leta 1519. do 1579. je živel v Londonu na Angležkem nek imeniten trgovec Tomaž Gresham (izgovarjaj: Gres'sêm), ki je bil ustanovnik londonske borze. Slovél je po modri svoji glavi, nevtrudljivi svoji delavnosti in veliki poštenosti. Ko se je leta 1706. — tedaj pred 160 leti — ustanovila na Angležkem prva zavarovalnica življenja, krstila se je temu modremu in poštenemu možu v spomin zavarovalnica Gresham; hotela je namreč s tem imenom kazati svetu, da tudi ona hoče biti delavka po izgledu njegovem. Čedalje bolj se je širilo to družtvo po Angležkem, pa je tudi po druzih deželah seglo, kakor na Francozko l. 1848. in pozneje tudi v Avstrijo, kjer ima na Dunaji svoj sedež, svoje upravnike pa že večidel po vseh deželah cesarstva našega, tedaj tudi po Slovenskem. Če tudi so družtva z imenom Gresham samostojna, vendar se nekako naslanjajo na angleško kot matico svojo. Med vodji avstrijskega Gresham-a nahajamo tudi imenitnega našega rojaka gosp. dr. Dolenca, c. k. dvornega in sodniškega advokata. Glavni inšpektor jej je gosp. Boskovič, kteri večkrat potuje po deželah našega cesarstva in si marljivo prizadeva, da so po vseh mestih marljivi upravniki, kteri razširjajo znanje te zavarovalnice, razlagajo ljudém, kako se moreš tako ali tako

vpisati v družtvo, koliko se za leto in dan plačuje, in da sprejemajo vpise.

Ker „Novice“ želijo, da bi ta zavarovalnica se zeló razširila po domovini naši, bojo še večkrat priliko imele opominjati naše rojake, naj se je udeležijo, kar največ morejo.

Knjižica, ki je pred 3 meseci v Parizu na svetlo prišla, potrjuje nam hvalevredno delovanje njeno.

Živa potreba, da prebiramo zgodovinske bukve.

Vsacega domoljubnega človeka veselí, če sliši, kaj in kako se je godilo starišem in dedom njegovim, in ponosni so tisti, ki izvedó od njih kaj lepega, kaj velikodušnega. Tako veselí tudi rodoljuba, da izvé, kako se je godilo narodu njegovemu. Širi se mu srce radosti, kadar ima občudovati slavna djanja bivših rodov in posamnih izvrstnih možakov; stiskajo mu pa srce naroda nesreče in nemile dogodbe.

Ta radovednost in taki domoljubni občutki so vzrok bili, da so pri vseh narodih nekteri možje vse imenitne zgodbe pozvedeli in popisali. Takemu delu pravimo na kratko zgodovina ali povestnica. Že iz tega se vidi, da je zgodovina zanimiva pa tudi koristna znanost, zlasti nam Slovencem mora mar biti za njo, ker ravno med nami je to znanstvo premalo razširjeno.

Od kod, kadaj in zakaj so se naši preddedje v te kraje preselili? Kako so tukaj živeli; ali so uživali sladki mir, ali so se bojevali, zakaj in s kom? Ktere vére so bili naši očaki pred Kristusovo dôbo, in kako in kadaj so kristjani postali? Kakošnega značaja so bili, in kakošno vlado so imeli? kteri in kaki so bili njih načelniki, vojvodi in drugi imenitni možje? Kako se je zgodilo, da so svobodni naši predniki sužni postali, in komu? Kdaj se je to godilo, da so Slovenci pod Avstrijo prišli, in kako se jim je nekdaj godilo? Ali se je naš narod odlikoval v znanstvih in v umetnostih ali ne, in zakaj ne?

Vsa ta in še druga vprašanja so imenitna in zanimiva, in brez dvoma je vsak domoljub radoveden, da o tem kaj več izvé.

In to nam pripoveduje knjiga, ki se imenuje „zgodovina slovenskega naroda“. Spisal jo je gospod Janez Trdina in poslala jo je nam Matica slovenska iz Ljubljane, da jo marljivo beremo in temeljito preduhtamo.

Marsikdo me je že vprašal: ali je gospod Trdina resnico pisal, in od kod je vse to izvedel?

Vsak narod kakor vsaka dôba ima radovedne in domoljubne može, kteri na tanko preiskujejo in zapisujejo vse to, kar je narod sam zarad svojih zgodeb ohranil v narodnih povestih, národnih pesmih, v spominkih, pismih itd. Čem bolj je narod omikan, temveč takošnih mož ima, kteri zapisujejo vse imenitne dogodbe, ki so se pripetile domá, pri sosedih in pri bližnjih narodih. Tako so tudi naši prvi zgodovinarji Valvazor, Schönleben, Vodnik, Linhard, Krempel in drugi, pridno preiskavali stare naše kronike in legende, prečitali so vse, kar so stari Rimljani in Grki izvedeli o Slovanih po popotnikih, poslancih, po trgovcih in vojakih. Novi časi so nam precej ugodni bili, ker se je po nemških bukvarnicah našlo dosti zgodovinskega gradiva, ktero se tiče Slovanov in zlasti nas Slovencev. Zgodovinsko družtvo v Ljubljani si je prizadevalo, da so se preiskali stari arhivi po deželi in marsikaj lepega je prišlo na svitlo. Izkazal se je v tem obziru posebno slavni Čeh Šafařik popisovaje slovanske starodavnosti.

Tako je mogoče bilo, da je gosp. Trdina to knjigo spisal in da je resnico pisal.

Vsak Slovenec moral bi jo čitati, in gorko jo priporočam Vam in izrekoma našim gospém in gospodičinam.

Ta knjiga pa je le drobna in mnogo je še dostaviti. Treba je neprenehoma preiskavati, da se temne strani naše zgodovine razjasnijo, in da se pozvé, kar je še sèm ter tjè pomanjkljivega. Naj bi muza zgodovine zdramila mnogo rodoljubnih mož, ki se vstopijo v kolo za preiskavo povestnice domače.

Mi Slovenci in Slovani sploh moramo v prihodnje skrbeti, da bomo izvrševali takošna djanja, ktera so popisovanja vredna in kakoršna ljubi resna divna Klijona.

Zgodovina slovenskega naroda nam je in nam vsegdar ima biti tudi v poduk, kajti ona je, rekel bi, ogledalo, v kterem vidimo lepe lastnosti in prednosti svojih prednamcev, vidimo pa tudi njih zmote, pregreške, njih nesreče. Nesrečo trpeli pa niso sami oni, trpeli so jo še bolj njih nasledniki od roda do roda, in celó mi jo čutimo. Zgodovina vse to kaže, tedaj bo nam lahko, če smo le previdni, ogibati se napačnega ravnanja, a delati v korist sebi in svojim zanamcem. — Dovolite mi en izgled. Ko so v 6. stoletji naši očetje naše kraje obsedli, bili so svobodni in zedinjeni, le malo časa so mirno živeli, čeravno so bili mirnega in krotkega značaja. Kmalu so morali se braniti, ker so jih novi sosedje napadali, zdaj Avari, zdaj Germani, zdaj Italijani. Strašno krvave boje so bojevali zarad svobode in samostalnosti svoje. Sovražniki so jih zmagali in razdelili. Našemu narodu je bil pogin skoro gotov. Dogodilo se je pa ugodno to, da smo zaporedoma prišli pod Avstrijo mi in naši zmagalci, Nemci, Italijani in Magjari. Da-si tudi smo stoletja in stoletja le životarili, razdeljeni v razne kronovine, brez narodnega gibanja, vendar je tako bolje bilo, kakor da bi bili ostali državljani ali prav za prav sužni raznih tujih držav. Pričakali smo leta 1848.; zarija svobodne ustave je napočila vsem avstrijskim narodom. Žalibog, da nesloga narodov je mavrico pravega ustavnega življenja zopet zatemnila! In leta 1860. zopet se je zvedrilo na obnebji političnem, al kmalu se je zopet omračilo, dokler nam ni zasijala meseca septembra 1865. leta danica, ktera je avstrijskim narodom pokazala prosto pot do porazumljenja vsem.

Vprašanje je tedaj, kaj je še storiti, in vlada sama nas je kakor vse narode meseca septembra leta 1865. vprašala: naj povemo, česar potrebujemo? Zgodovina nam dajè na to odgovor, ako se ž njo posvetujemo. Ona nam pripoveduje, da so naši očetje ob času preseljevanja bili zedinjeni; tedaj nam svetuje: skušajte po postavni poti, da se zopet zedinite. To je doslednje, a vsakemu mora jasno biti, da potem lože skrbimo za vse potrebe narodove in da zedinjeni bolj koristimo celi državi, dasi tudi nas je malo. Ker smo pa majhen narod, svetuje nam zdravi um, naj se pridružimo drugim sorodcem avstrijskega cesarstva. Zgodovina nam namreč dalje pripoveduje, da so naši očetje sprvega v bližnji dotiki živeli s Hrvati, ž njimi kri prelivali za obran skupne države proti zakletemu sovražniku Turku. Pozneje so nas od njih odtrgale nesrečne okolščine in ločeni smo živeli v državnopravnem, postavodavnem in še celó v socijalnem obziru. Da! celó sovražili smo se. Al časi so se spremenili na boljše; slušajmo tedaj zgodovino, in stopimo zopet v ožjo dotiko s Hrvati. Tako imamo večo veljavo sami in pomoremo skupni nam carevini.

Ali ni po vsem tem resnica, da je zgodovina zvesta učiteljica svojim narodom? Temveč podučljiva pa je še občna zgodovina vsega človeštva, ker dajè izgledov na stotine.

Zgodovina je za tega del tudi tolažba in nada domoljubu; kajti iz nje se prepriča, da vse premaga zreli

prevdarek, stanovitnost in pogum, in da ne pogine narod, ki je zvest sebi in svobodi.

Po tem takem je zgodovina preimenitno znanstvo in najpotrebnejša onemu, kdor se pečá z državnimi opravili. Gorje državnikom in poslancem, ki je ne po slušajo in ne vladajo modro, kajti zgodovina je zadnjič še ostra in nestranska sodnica vseh človeških djanj. Naši zanamci nas bodo strašno grajali in celó preklinjali nas bodo, ako mi, sedanji rod, zvesto ne izpolnujemo vseh dolžnosti v prevažnem sedanjem času.

Izgovarjajo se sicer nekteri, da ne premoremo nič mi Slovenci tukaj na lački in nemški meji, da nas je premalo itd. Al vse to so prazni izgovori lenuhov. Ni drugače! tù smo, in tù moramo pokazati, da kaj veljamo. S prestola cesarskega smo slišali preblage besede: „odprta je pot vsakemu narodu.“ Tudi nam tedaj gré pravica in dolžnost, da razodenemo odkritosrčno, česar želimo in potrebujemo. Kmalu pride čas za to; zdaj stojimo na razpotji: al nas čaka sramoten pogin po nemarnosti, ali pa národno življenje, če tudi po trdem delu.

Mislim, da ne bode nikomur težko izvoliti, kaj je pravo.

Naj tem svojim besedam še dodam, kar je ravno pred 20. leti prvi in edini naš politiški pesnik, preslavni Koseski, v 1. listu „Novic“ 1847. leta z veličastno svojo besedo govoril in je kakor nalašč rečeno za sedanji čas:

Gani se! komur je mar zahvale prihodnjega vnuka,
Gani se! kogar je sram zasmehovanja rodú!
Ako bolí vas ošabnih besed ostrupljeno žêlo,
Vam če slavenske krví v srcu pretaka se žar,
Z umom orožite se, ne bojte se znoja na čêlu!

Dajal je slave imé — o čujte možaki Slovenije! —
Sužnemu tropu Zapad, ko ga je blagu prištel.
Kažite mu, da slava je čast najviše pomembe,
Da imenuje po njej čvrstega muzga se rod,
Ki se primerjati sme najboljim od veka do veka.

Svoje pomote si svest (o temu ni dvombe) bo zadnjič
Vse, kar je vašega, vam srca veselega dal.
Trikrat je svet krivičen, je slep, se zdrami v četrto,
Trojno povrne potem dolge z obrestmi nakrat,
Samo, da vrednosti svit o njemu zmagljivo zasije!

V Ajdovščini. L.

Slovstvo.

Vabilo na naročbo.

Važne premembe se godijo v Avstriji. Napenjati bo treba slovanskemu narodu vse svoje moči, da se odbijejo nakane protivnikov njegovih. Podučevanje ljudstva pa je gotovo najglavnejša pripomoč v ta namen; kajti ljudstvo, ktero pozná svoje pravice, ktero se zaveda svoje národnosti, ktero je podučeno tudi v drugih njemu potrebnih vednostih, tako omikano ljudstvo se ne dá niti slepariti, niti podjarmiti. Zato so sklenili slovenski rodoljubi na Štajarskem, izdavati za prosto slovensko ljudstvo podučiven list, kterega nam bo ravno zdaj pri novih volitvah sila treba.

„Slovenski Gospodar“

podučeval bode v prosti, lahko razumljivi besedi naše slovenske kmete v gospodarskih (vino-, sadje- in živinoreji, bčelarstvu itd.), pa tudi v vseh političnih in narodnih stvareh. Izhajal bode dvakrat na mesec, na celi pôli, ter veljal s poštnino vred za celo leto 2 fl., za pol leta 1 fl., za četrt leta 50 kr.

Prvi list izide 16. januarja. — Naj se tedaj skoro oglasí obilo naročnikov; vse rodoljube pa srčno prosimo, naj blagovolijo nabirati naročnikov med kmeti, da se doseže namen, kterega si je postavil „Slovenski Gospodar“: poduk prostega ljudstva. — Naročnina naj se pošlje podpisanemu v Maribor.

Dr. Mat. Prelog, odgovorni vrednik.

Novice iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

O gruntnih davkih ali fronkih.

Kakor predzadnji, tako se je spet zadnji, pred novim letom končani deželni zbor na vso moč potegoval, da bi se naši deželi preveliki gruntni davki ali fronki znižali. Spet v tem zboru je v imenu tistega odbora, ki je pretresal delovanje deželnega odbora, izdelal g. Luka Svetec obširno sporočilo, kako zeló je preobložena kranjska dežela ne samo proti drugim sosednim deželam, ampak tudi proti svojim močém, in kako silna potreba je, da se ji preveliko breme, kterega že ne more več nositi, brž brž zlajša.

Poglavitne rečí tega sporočila so bile te-le:

Prošnje predzadnjega deželnega zbora, naj bi se fronki celi deželi znižali tako, da bi se le po 12 odstotkov ali percentov od čistega prihodka davkov pobiralo, namesti zdanjih 16 odstotkov, c. kr. ministerstvo ni hotlo uslišati, ker pravi, da ni vsa dežela enako preobložena. Vendar je visoko ministerstvo dovolilo, da naj se na podlogi prev. cesarskega sklepa od 31. dec. 1864 gruntnim posestnikom raznih krajev naše dežele za 1865. leto zavolj preobloženja in zavolj slabe letine 149·227 gold. fronkov odpiše.

Sporočilo spoznava, da je to precejšna polajšava naši ubogi deželi, al tudi obžaluje, da je ta znesek še vse premajhen proti temu, kakor je dežela preobložena, in da je ta dobrota le nektere zadela, ne pa vseh, ki so preobloženi, enakomerno. Tako se na pr. kantonom: Kranjski gori, Radolici in Litiji nič ne odpiše, ker njih kantonske gosposke niso nikogar priporočile, da bi se mu kaj odpisalo. Za lâški, krški, tržiški, planinski, kamniški in vipavski kanton se odpiše le nekaj malega tacih zaostankov, ki se ne morejo več iztirjati, ker tudi za te kantone kantonske gosposke vis. ministerstvu niso priporočevale, da bi se več odpisalo.

Z veseljem pozdravlja sporočilo ministerski ukaz, da se gruntne potrebščine (fundus instructus) zavolj dolžnih fronkov ne smejo rubiti, in da se ima vsak uradnik, za kterega se izvé, da se je proti temu ukazu pregrešil, ostro kaznovati.

Sporočilo potem na tanko dokazuje, kako krivičen je zadnji kataster, po kterem se fronki odmerjujejo, kranjski deželi; kako je kranjska zemlja više cenjena od koroške in štajarske, čeravno je mnogo slabeja. Tako so na pr. kranjski pridelki, čeravno niso ne boljši ne dražji od štajarskih, za 753.149 gold. draže cenjeni, kot ista množina štajarskih pridelkov, tako da kranjska dežela že zavolj tega 197.539 gold. v primeri več fronkov plačuje od štajarske.

Sporočilo s žalostjo vprašuje, kako vis. ministerstvo mora gledati, da uboga kranjska dežela, kteri je železnica, huda letina, vojska, nednarnost in zastajanje obrtnije in kupčije že tako sila veliko žalega prizadela, mora še to krivico trpeti, da se ji veliko veči fronki nakladajo, ko drugim deželam. Po katastru, pravi sporočilo, znašajo čisti prihodki kranjske zemlje 3 milijone in 535.233 gld. a. v. na leto; težave pa, ki jih gruntno posestvo zdaj nositi mora, znašajo 4 milijone in 438.741 gold. a. v. Tedaj primanjkuje vsako leto 903.507 gld. av. v., ktere morajo gruntni posestniki od drugej jemati, da gruntne stroške poplačajo. Stroški naše zemlje so tedaj veči, ko njeni prihodki. Zatoraj je hitre hitre pomočí treba, če ne, mora kranjska dežela v kratkem čisto ubožati, in kmetijstvo mora popolnoma na nič priti.

Za gotovo se je tudi izvedelo, da so bile v nekih krajih tudi gruntne potrebščine za fronke zarubljene, čeravno je to ostro prepovedano.

Sporočilo priporoča tedaj ta-le dva predloga:

Naj se vis. vlada iznovega vprosi

1. da bi se polajšave, privoljene s prev. cesarskim sklepom od 31. decembra 1864., posameznim gruntnim posestnikom, pa tudi celim občinam in okrajem, raztegnile na celo kranjsko deželo, tako, da bi se od 1867. leta naprej fronki kranjske dežele ne odmerjali po 16 odstotkov (percentov) od čistega prihodka; ampak samo po 12 odstotkov; ko bi pa vlada tega privoliti ne hotela, naj dovoli vsaj to, da bi se od 1867. leta naprej vsako leto od čistih fronkov, ki znašajo brez vsake priklade na leto 565.637 gold. av. v. odpisalo 150.000 gold., kteri bi se potem razdelili in odpisali posameznim gruntnim posestnikom po pravični meri, kakor je kdo po primeri preobložen, in še le od tega, kar bi potem fronkov ostalo, bi se priklade odmerile; in

2. da bi se iznovega ukazalo vsem okrajnim gosposkam, naj se ostro pazi, da se gruntne potrebščine (fundus instructus) za fronke ne bodo rubile.

Prvi teh dveh predlogov je bil od deželnega zbora enoglasno, drugi pa z vsemi glasovi proti enemu sprejet. — Bog daj, da bi vis. ministerstvo že saj enkrat tako pravično prošnjo deželnega zbora vslišalo, da bi si naša siromaška dežela že saj enkrat malo oddehnila.

Gosp. L. Svetcu bo pa kranjska dežela gotovo hvaležna, da je spet to sporočilo o gruntnih davkih tako na tanko in s toliko marljivostjo izdelal.

Pri tej priložnosti vam, dragi kmetovalci, še enkrat priporočamo, varujte gruntne potrebščine; ne dajte si jih nikakor za fronke rubiti; če bi se pa vendar zgodilo, pritožite se naprej. Tako se obvarujete svoje velike škode in mogoče je, da gosposka pred sprevidi, da ste res preobloženi, in da se vam potem konec leta kaj fronkov, ki jih na dolg ostanete, odpiše.

Dopisi.

Iz Istre 3. jan. ⁂ — Istrski zbor je dokončal svoje šestletno delovanje. Svet je prav malo o njem doznal. Pustimo tedaj pokojnega v miru. Ne sodimo ostro njegovega početja, ker to bi nam kar nič ne koristilo. Pripravljajmo se raje za prihodnost. Kmalu se bo odprl nov zbor; kmalu bomo izbirali nove poslance. Istrski Sloveni! skušnja vas učí, koliko so storili za vas možjé, kterim ste poverili vès svoj blagor v preteklih šestih letih. Zdaj, ako niste slepi, znate, koliko ste imeli narodnih móž v Poreču. Istina, da je nas Slovenov v Istri mnogo več nego Lahov, al kako to, da za vas pokojni zbor ni prav nič storil? So li bili vaši poslanci temu krivi? Ne, nego krivi ste vi sami, ker izbirate v zbor ljudi, ki vas i vaših rán ne poznajo, — ljudí, ki nikdar niso imeli srca in ljubezni do vas, — ljudí, ki bi vas najraje spravili pod ptuje laško kopito, ljudí, ki so vse zavrgli, kar je mislila dobrega storiti kaka blaga narodna duša v Poreču. V našem cesarstvu je mnogo dežel, kjer živita dva naroda; če vendar v vseh zborih ni imel vsak narod svojih zastopnikov, jih bo saj naprej več imel — ker Bog je pravičen. — Večidel so se branile národove pravice, le istrski Lahi nečejo znati za nas, čeravno nas je mnogo več od njih. Ali ne vidite, kako Lahi v Istri složno delajo za svojo korist! Sloveni, ne ostajajmo za njimi; zadnji čas je, da se izbudimo, ako se hočemo rešiti duševne in materijalne pogube, ki nam trka na vrata. Sloveni, izbirajte v prihodnji zbor svoje ljudí, ne pa druzih! Saj ne morate zahtevati, da bi ptujec za vas delal; liže se vam, dokler poslance izbirate, potem vas pa še ne pozná ne! — To v obče priporočam vsem, posebno pa opominjam vas Slovence koparskega okraja; vas je tù 20.000, Lahov le 10.000. In vi domoljubni duhovni i učeniki, podučujte narod o prihodnjih izborih, i tužna Istra vam bo zato hvaležna!

Iz Trsta 6. jan. = V deželnem našem zboru se je tudi preteklo leto največ govorilo o laškem jeziku in o laških šolah. Slovenščina se še omenila ni. Najbolj čudno je bilo to, kar je govoril c. k. dvorni svetovalec baron Pascotini, češ, da Slovencem ni treba pravoslovne akademije, ker so večidel — kmetje! Saj to bi moral g. Pascotini vedeti, da je veliko slovenskih kmečkih sinov v uradih in da vrlo opravljajo svojo službo; pa tudi to bi baron Pascotini moral vedeti, da tudi našemu kmetu je treba sodnika itd. Ko se je glasovalo zastran laškega pravoslovnega učilišča, bila sta zoper to učilišče samo dva poslanca iz okolice in sicer Nabrgoj iz Proseka in Godina iz Skednja. Čudimo se posebno nekterim poslancem iz okolice, da se potezajo Lahom za kruh, za domače rečí in potrebe pa nimajo besede. Čudimo se posebno, kako je to, da se poslanec iz občine Danske toliko poteza za laške rečí v zboru, ker vendar ima o rodoljubji slovenskem mnogo besedí! — „Ilirski Primorjan“ je o novem letu spremenil ime in imenuje se zdaj „Primorec“; spremenil pa je tudi obliko: iz majhnega lista je postal velik list; naročnine vendar ni povišal. Prav krepko se poteza posebno za primorske Slovence; tudi gladki jezik ga priporoča. Sprejemlje tudi oznanila, kar utegne biti v korist takim Slovencem, ki imajo kupčijo s Trstom.

Od Soče 27. dec. — Tandem aliquando! V poslednjem mestnem zboru je po preteku dolzega časa in po mnozih popadkih se rodil novi mestni tajnik: g. Simsič. Mnogo vode je med časom steklo v morje, kar je prejšnji tajnik F. zavoljo presrčne ljubezni do talijanstva moral zapustiti to službo in se podati — v kraj, kamor ga tudi njegovi najboljši prijatli spremiti niso hotli. Dolgo se je tedaj motala ta stvar, predno se je dognala po novi volitvi. — Čudno, da tudi pri nas rogovilijo nekteri, ki zamaknjeni škilijo v Videm in dalje, mislé, da Gorica, ki je blizo tri stoletja avstrijska, je zemlja talijanska! Da bi od zgor le nekoliko zdatne podpore došlo slovenskemu narodu, ki je večina tukajšnja in okolice goriške, kmalu bi se razbile vse nakane nikdar sitega italijanstva, kakor se razbijajo valovi na skalovji jadranskega morja. Ne rastla bi potem več ljulika med pšenico, in lepa edinost bi kraljevala nam v srečo in Avstrii na blagor. Bog daj!

Iz Celja 1. jan. * *(Sv. Silvestra večer, — čitalnična glavna skupščina.)* Kakor kolo v tiru vedno se obrača, da kar bilo je zgorej, pride doli, in kar je teklo zdolej, se vzdigne gori, ravno taka tudi je s silnim kolesom časa. Leto pride in spet preide; mesec hití za mesecem, dan drví za dnevom, — in tako tekó časi — veki v neskončnost, v neizmernost! In vendar se nam dozdeva v življenji, da včasih kak dan tako po polževo se plazi, kakor da bi imel svinec privezan na pete. Al kam me vleče sentimentalnost? Naj vam drage „Novice“ raji povem, da s prav živahno, prijetno veselico je čitalnica naša se poslovila od minulega leta in od njegovih nadlog. — Da bi nam samcem ne kalila kaka skrita tuga veselega novega leta, zbralo se nas je na sv. Silvestra večer v národnem našem domu, v čitalnici, kakih 60—70 oseb okoli božičnega drevesa, kinčanega z darili vsake vrste, nekterimi za povžitek, z nekterimi za spominek na ta blagi večer; sreča v tomboli pa je delila darove: temu okusno kračo ali pisan

kolač, sosedu zavitek smodek, druzemu steklenico rumenega vinca, kako lično posodico itd. Bili smo vsi židane volje tako, da komaj smo zapazili, kako nas je čas prehitel, ker bližala se je zadnja ura starega leta. Ravnatelj g. dr. Kočevar nas še le opomni, da na razhodu je leto, in v imenu vseh poslovivši se od starega voši nam veselo novo leto; radostni smo zgrabili za kupice in polni sladke nade pozdravili smo novorojenčeka. Kaj nam bode prineslo? — naj bi bilo pač veselo, srečno! — 23. decembra imeli smo v čitalnici glavno skupščino, pri kteri se je zraven navadnih opravil tudi volil nov odbor, in sicer poleg lani prenarejenih pravil 9 namesti prejšnjih 7 odbornikov. — Med drugim se je tudi sklenilo vsled poziva „Južnega Sokola“ na korist jugoslovanskega vseučilišča nabirati kakor že dozdaj še nadalje dobrovoljnih prineskov med narodnjaki, zraven pa tudi enkrat v mestnem gledišču igrati. Vrla je ta misel, ker treba je očitno in djansko pokazati, da vzajemnost in bratinstvo med južnimi Slovani ni le prazna beseda. Bog daj srečo!

Maribor 6. jan. — Volitve v deželni zbor za kmetijske srenje so 21. januarja. Kandidati se v prihodnjem listu „Novic“ razglasijo. Dne 20. januarja zvečer, to je, dan pred volitvijo, je želeti, da se vsi volilni možje iz slov. Bistrice, Št. Lenarta in iz Mariborskega okraja snidejo v Mariboru in se s kandidati soznanijo; za potrebno dvorano se bo skrbelo. Volitva je tako važna reč, da volilni mož ne sme gledati na stroške, ki bi jih imel, če v nedeljo večer že v Maribor pride, mesto v pondeljek jutro. Volitva je še le v 6 letih zopet, in izvoljeni poslanci nas imajo zagovarjati, nam braniti pravice naše, nam lajšati bremena državna, tedaj naj se volilni možje podvržejo vsakemu trudu, da se pravi možje izvolijo v deželni zbor. Le pogum, složnost in zaupanje v one domorodne možé, ki Vam poslance priporočajo. — Tukaj bo začel izhajati „Slovenski gospodar“, nov slovensk list, ki bo se trudil, da bo našim slovenskim kmetom to, kar je gospodarski list v Gradcu za štajarske Nemce, poleg tega pa bo še poučeval v občinskih in državnih prašanjih poprek. 16. t. m. prvikrat izide in potem vsakih 14 dni. Cena mu je 2 gold. za celo leto; vredjuje ga znani pisatelj gosp. dr. Prelog. Bog daj srečo, dosti naročnikov in naročnikom dosti koristi na vse strani. — V novi odbor za tukajšnjo čitavnico so voljeni: g. dr. Prelog kot prvosednik, g. prof. Šuman tajnik, g. prof. Šinko denarničar, g. dr. Vogrin, g. dr. Srebre, g. Laher, g. Brdeis. Veselo novo leto!

Maribor. *(Oznanilo in vabilo.)* Dne 16. januarja napravi naša čitalnica vnanjim odbornikom za Slomšekov spominek na čast veliko „besedo“ v Kartinovi dvorani. V načrtu je dozdaj ustanovljeno to-le: Vvodni govor, „Naše gore“, „Slovanov dom“ — zbora, „Domovina“ — čveterospev, in vesela gledišča igra „Črni Peter“. Po besedi igrá mestna godba. Vstopnina je 40 kr.; čisti dohodki so za Slomšekov spominek. Začetek ob ½8. uri zvečer. K obilnemu vdeleževanju se vabijo vsi rodoljubi in posebno še iz okolice naše.

Odbor čitalničin.

Iz Bleda na dan sv. Štefana. — Ker naš prijazni kraj šteje mnogo prijatlov po svetu, ki radi slišijo, kaj se pri nas godí, razglasite ljube „Novice“ sledeče vrstice prijatlom našim. Leto smo dokončali, ž njim pa dodelali tudi dve lepi poti: eno, ki pelje blizo Toplic v Želeče, drugo pa k cerkvi v Gradu. Grda pot je potniku in vozniku to, kar je kurje okó na nogah človeku; naj je sicer še tako zdrav in vesel, ne ljubi se mu hoditi, ako ga nadleguje otiska na nogi. Zato hvala takim, ki delajo čedne poti in ž njimi povekšujejo prijetnost kraja! Zato pri nas čast in hvala gospodoma Malnerjema, ki sta z denarno pripomočjo in s toliko pridnostjo in neutrudljivostjo pripomogla, da smo dobili bolje poti. Prepričana, da kmet ne more delati cest, dokler ni opravil potrebnih svojih del, sta tukaj čakala tako dolgo, da so dovršili svoja domača dela, potem pa se radi poprijeli cestnega dela. Zasadila so se tudi že odraščena lepa drevesa ob potih, ki bodo v veselje bleškim gostom. Mila narava je naš okraj tako lep naredila, da je mojster pevcev Prešeren po pravici pel, da ga ni lepšega v vsej naši domovini; al naši predniki niso jej pomagali dosti, zato je ostal dolgo zanemarjen. Zdaj pa ko imamo gospode Malnarje in Lukmane, še celó mislimo, da dobimo v kratkem času to, česar so „Novice“ že pred več leti želele — pot za sprehod okoli in okoli jezera. To je srčno naše voščilo za novo leto!

Iz Ljubljane. Cesarski patent, ki stojí današnjim „Novicam“ na čelu, oklicuje novo volitev poslancev v naše deželne zbore, ker preteklo je prvih 6 let, za ktere so po postavi voljeni bili prvikrat poslanci. Ker imajo silno važnost te volitve za vsako deželo, dodale so „Novice“ ob enem poduk, kako naj se vršijo volitve povsod, da se izvršijo na srečo narodu vsacemu. Naj bi ta poduk prešinil vsacega, ki ima pravico voliti, pa tudi vse druge, kteri morejo pomagati k srečnim volitvam! Poslanci, ki se zdaj izvolijo, dobijo po omenjenem cesarskem patentu dvojno nalogo: ena je ta, da izmed njih jih gré nekoliko na Dunaj, da tam zidajo našemu cesarstvu prihodnjo ustavo, — druga naloga pa je ta, da zopet za 6 let bodo zastopniki svoje dežele domá v deželnem zboru. Kar se tiče zastopa v „izrednem državnem zboru“ dunajskem, je težko že danes kaj gotovega reči, kako in kaj bode, ker nobena politična stranka ne najde v njem tega, česar želí. Še najbolj so ž njim zadovoljni dvalisti (poglej ogersko „Debatto“, „Hona“ itd.) in to zadovoljstvo že samo po sebi plaši nas Slovane in sploh stranko federalistov (zaveznikov), ker se po bridkih skušnjah preteklih let po pravici bojé centralizma, ki ga dvalizem stvari unkraj in takraj Litave. Vendar so tudi centralisti in avtonomisti zoper ta „izredni državni zbor“, ker jim ni popolen ožji državni zbor, kakor si ga oni želijo, s pravico odločilnih sklepov, ampak je le bolj državno svetovalstvo, tedaj pogrešajo po svoje pravega ustavnega življenja. — Da je dandanes v Avstrii silno silno težko ugoditi vsem političnim strankam, ktere zastopajo deloma starodavna zgodovinska prava, deloma pa pravice narodov, to se nikakor ne dá tajiti; al to je tudi gotovo, da Avstrija ne bode našla poti iz tega labirinta, dokler si na gêslo svoje ne napiše edine rešilne besede „ravnopravnost.“ Ne pergamenti starodavnih zgodovinskih pravic, ne dosedanje národne supremacije morejo pravo biti dandanes o taki državi, ktera obsega toliko različnih narodov, ampak pred vsem pravica vsaki narodnosti, to je pravo avstrijsko. Kdor želí svobodo osebi (Freiheit der Person), mora želeti tudi svobodo narodov, kajti narod je skupščina oséb. Ravnopravnost narodov vseh: to je ideja, ki nadvladuje dandanes svet. „In hoc signo vincis, Avstrija!“ — Naj so si po vsem tem kakor koli navskriž različne stranke, to je gotovo, da volitve, ki so nam zdaj pred durmi, so sila važne. Zato je treba resnega prevdarka in marljivega dela, vsakemu za svojo stran.

— Kmetijske občine (srenje) na Kranjskem volijo deželne poslance 26. dne tega meseca, — mesta in trgi in pa trgovska zbornica volijo 30. dne t. m., — véliki posestniki pa 1. svečana.

— V nedeljo dopoldne je bil občni zbor ljubljan-

skega društva, kteremu je naloga, da skrbí za pomoč bolnim trgovskim pripomočnikom. Predsednik gosp. Jožef Pleiweis je s prijaznim ogovorom, v kterem je pohvalil marljivo delovanje odborovo in tajnikovo in razložil dobri stan društva, začel zbor, kterega je tudi mestni župan gosp. dr. Costa počastil s svojo pričujočnostjo. Predsednik je tudi njemu izrekel spodobno zahvalo, rekoč, da tehtno moralično moč dobí društvo, ako stojí pod zavetnikom tako veljavnim in za vse dobro mesta tako zavzetim. Z govora predsednikovega smo povzeli, da društvo šteje zdaj 220 pravih in 10 častnih udov, — da se je lansko leto pomnožilo premoženje za 973 gld. 55 kr. in da cela društvina lastnina iznaša zdaj 20.830 gold. Povdarjal je za društvo vès navdušeni predsednik lepo slogo in edinstvo, ktero vlada v družbi, in to se je res tudi videlo pri vseh današnjih obravnavah. Tako je pravo, kajti sloga jači, nesloga tlači. Vsi prejšnji odborniki so bili skor enoglasno vnovič voljeni, le g. Degen je stopil na mesto prednika, ki je Ljubljano zapustil. Milo je bilo tudi slišati, kako srčno sta se dva uda zahvalila za dobro oskrbovanje, ko sta bolna ležala v družbini bolnišnici. — Po večletni navadi je bilo tudi letos sklenjeno, da se sedanji pustni čas napravi ples na korist družbeni blagajnici; kje, kako in kadaj, to odločiti se je prepustilo vodstvu. Prpričani smo, da se ne bo z vnanjim lišpom po nepotrebnem denar trosil, ker ne potrata, ampak podpora bolnih je cilj in konec milodarne veselice. — Naposled še to opombico: Ker premoženje družbino še ni tako veliko, da bi se dajale stanovitne penzije udom, naj se saj od leta do leta dá nekoliko podpore takim udom, ki zavoljo dokazane bolehnosti so morali iz službe stopiti, revno životarijo in se vsaki dan z boleznijo borujejo, če tudi zdravnika ne nadležujejo, ker jim nima gotovega zdravila dati. Naj sl. vodstvo to prevdari in po potrebi sodi, ne pa po goli črki pravil. Kjer je taka bolehnost, ondi je pomoči treba, da je družba res pomočnica.

— Današnji „Oglasnik“ razpisuje darilo z 200 gold. za najboljo slovensko knjigo, ktera obsega vse, kar kranjski župani in odborniki potrebujejo.

— Gosp. Boskovič, véliki inšpektor dunajske zavarovalnice Gresham, o kteri danes naš list več govori, pride te dni zarad nekterih večih opravkov v Ljubljano.

Radostni smo izvedeli, da naš visokocenjeni roják g. M. Cigale na Dunaji je povišan v c. kr. ministerskega tajnika.

— *(Občni zbor „Južnega Sokola“ in veselica njegova.)* V letni občni zbor 29. decembra l. l. zbralo se je blizo 100 družbenikov. Načelnik gosp. dr. Costa nagovoril je zbor in oznanil mu ob enem veselo novico, da dragi naši sosedje Hrvatje hočejo Slovence obiskati na binkoštne praznike. Da je bila ta novica z veliko radostjo sprejeta, lahko si misli vsak. Iz sporočil tajnikovih in blagajnikovih pozvedili smo, da ima društvo sedaj 190 udov in nad 700 gold. premoženja. Potem so so se enoglasno volili za častne ude „Sokola“ izmed Hrvatov: prevzvišeni vladika Strossmajer, g. Krešić, predsednik pevskega društva „Kolo“, dr. Šuhaj, podpredsednik sabora in Ivan Kukuljević, véliki župan zagrebški; izmed Čehov pa volila sta se pražka Sokola dr. Miroslav Tyrž in Czerny. — Stari odbor bil je po aklamacii zopet voljen. — Po dovršenem zborovanji je bil navadni večerni shod pri Virantu, kteremu je bil g. Tisen izvrsten ravnatelj. — Zadnji večer leta pa je „Južni Sokol“, združen s čitalničnim pevskim zborom, v čitalnični dvorani po vsakoletni navadi napravil veselico. Množice je toliko bilo, da vsi prostori so bili prepolni. Program je bil tako izvrstno sestavljen iz čisto novih točk, pa se je tudi tako dobro izvršil, da si lahko trpel gnječo in vročino. Pela sta se dva zbora „Hrvaška domovina“ in „Na gorah“ Tovačovskega; posebno pri zadnjem ni bilo slava- in dobro-klicev pred konca, dokler se ni ponovil in je tudi g. Valenta, začasni pevovodja, prejel zasluženo zahvalo. Gosp. Fr. Vidic se je v dveh samospevih s krasnim svojim glasom odlikoval, v čveterospevih pa se je marljivi kvartet priljubljene pesmi „Rožmarin“ in „Veselje“ tako izvrstno skazal, da bila je pohvala enoglasna in res zaslužena. Prejšnjemu pevovodju Fabianu, ki vodi ta čveterospev, gré za njegov trud javno priznanje. Spevoigra „Sodba“ ali „dva kmeta“ in „Kukavica“, sestavljena od Šeferja in v slovensko prestavljena po Levcu izvrševala se je vrlo dobro, in posebno je „sodnik“ skazal se pravega umetnika v petju in igri. V dramatičnih izkazkih „Tresličnik“ in „Snubači“ pokazala sta naša dva komikarja gospoda Drašler in Kobler zopet nenavadni talent; še posebno pa se je odlikoval g. Drašler. V „Petelinček-u“, peterospevu, hvalili smo nadepolnega humorističnega skladatelja Heidrich-a, in radovali se nad lepimi glasovi okusno našemljenih pevcev; v deklamacii, ktero je govoril g. Noli, občudovali pa smo tretjega komikarja v vrsti gori imenovanih. — Na klavirju spremljevala je petje gospodičina Hohnova Melanija, pri kteri je očiten umetniški njen napredek. Bogato obdarjena loterija je bila okusno vredjena. — Če tudi smo slišali toliko lepih rečí ta večer, je vendar končni tableau, ki ga je sestavil g. Drašler, presegel še vse drugo. Predstavljalo se je v prvi grupi staro leto sredi štirih letnih časov. Ko zagrinjalo pade, in g. Drašler govorí voščilo za novo leto, odpre se drugi prizor, in prikaže se lepo mlado leto tudi v sredi štirih letnih časov. A sedaj je prešinila vse nazoče sladka zavest, da smo se odkrižali nesrečnega starega leta in nastopili novo, — Bog daj bolje!

— Šilerjeva trilogija „Valenštajn“ poslovenjena po Cegnarju, po kterej so tudi „Novice“ že enkrat popraševale, zakaj je ni dobiti na prodaj v Ljubljani, dobiva se pri knjigarju Lerherju po gotovo nizkej ceni: 1 fl. 50 kr. To naznanjamo vsem domoljubom, kteri še nimajo izvrstnega tega dela slovenske literature. Naj si ga omisli vsak, kdor le more.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Novo leto nam je iz Dunaja vsulo mnogo prevažnih novíc, med kterimi nova rekrutna postava, oklic volitev za deželne zbore in finančna postava (to je prevdarek državnih dohodkov in stroškov) za leto 1867. zvonec nosijo. O obéh prvih govoré današnje „Novice“ na drugem mestu; tù imamo tedaj le govoriti o denarstvenih zadevah. Gospod finančni minister računi državne dohodke letošnjega leta na 407 milijonov in 297·090 gold., stroške pa na 433 milijone in 896.000 gold. Zmanjkalo bi po takem konec leta 26 milijonov in 599.000 gold. To primanjkavo, kakor tudi tistih 51 milijonov in 34.000 gold., ki jih je treba, da se poplačajo še nekteri stroški 1866. leta, misli poravnati s tistimi 79 milijoni in 495.000 gold., ki jih dobí še iz lani na pósodo vzetega denarja. Po takem tedaj misli, da mu na koncu 1867. leta čez vse stroške ostane gotovine 1 milijon in 862.000 gld. Vesel je ta proračun, — ali važno vprašanje je: ali bode tudi res priteklo v državno kaso vse to, kar šteje med dohodke, in ali naj bodo stroški presegli proračuna?

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.